

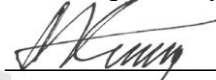
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР
(освітній ступінь)

Кафедра Основ архітектури та архітектурного проектування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан архітектурного факультету

 /В. О. Кащенко/
«25» квітня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Композиція

(назва освітньої компоненти)

шифр	назва спеціальності, освітньої програми
191	Архітектура та містобудування
ОП	Архітектура та містобудування

Розробники:

ЗИМІНА С.Б. канд. архіт., доцент

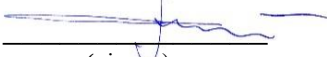
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

 (підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Основ архітектури та архітектурного проектування

протокол № 8 від «21» квітня 2022 року

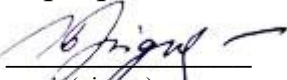
Завідувач кафедри

 (підпис)

/О.С. Слєпцов/

Схвалено гарантом освітньої програми

Гарант ОП

 (підпис)

/Л.Ю. Брідня/

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності
протокол № 5 від «25» квітня 2022 року

ВИТЯГ З РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

шифр	Назва спеціальності, освітньої програми	Форма навчання: денна											Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження заступником декана факультету
		Кредитів на сем.	Обсяг годин						Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних			Сам. роб.								
				Разом	Л	Лр		Пз	КП	КР	РГР	Конт. роб			
191	Архітектура та містобудування														
ОП	Архітектура та містобудування	1.5	45	30	10	-	20	15	-	-	1	-	залік	1	
		1.5	45	30	10	-	20	15	-	-	1	-	залік	2	

Мета та завдання освітньої компоненти

Метою викладення дисципліни являється придбання студентами-архітекторами знань в галузі архітектурної композиції - теоретичні основи композиції, в яких розбираються композиційні категорії і вміння використовувати свої знання по гармонізації композиційних рішень з будь яких заданих елементів.

Таким чином, головна мета при вивченні архітектурної композиції має, окрім теоретичного, прикладний характер і спрямована на всебічну підготовку фахівця.

В першому семестрі розглядаються загально-теоретичні основи композиції, спрямовані на придбання фахових навичок з утворення і гармонізації композиційних рішень. Така композиція може бути абстрактною і не обов'язково пов'язана з архітектурною сферою.

Компетенції та програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст	Програмні результати
Інтегральна компетентність		
ІК	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері містобудування та архітектури, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, на основі застосування сучасних архітектурних теорій та методів, засобів суміжних наук.	СК07. Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проєктування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів. СК19. Здатність застосовувати теоретичні основи дизайну архітектурного середовища для розв'язання складних спеціалізованих задач.
Загальні компетентності та програмні результати		
ЗК		ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК02. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
Фахові компетентності та програмні результати		
ФК	Спеціальні (фахові, предметно) компетентності	СК11. Здатність до ефективної роботи в колективі, а також до співпраці з клієнтами, постачальниками, іншими партнерами та громадськістю при розробленні, узгодженні і публічному обговоренні архітектурних проєктів.

**Програма дисципліни
Модуль 1, семестр 1**

Змістовий модуль 1.1.

**Теоретичні знання з основних законів формотворення, досягнення
гармонійної, цілісної і композиційно врівноваженої форми.**

Лекція 1. Вступна.

Тема 1. Визначення поняття «Композиція» та «Архітектурна композиція».

Тема 2. Видатні архітектори про своє творче кредо.

Лекція 2. Композиційні категорії. Об'єктивні властивості форми.

Тема 1. Композиційні категорії. Властивості і якості композиції та її засоби виразності і гармонізації.

Тема 2. Головні об'єктивні властивості форми – розміри і геометрична характеристика

Тема 3. Розчленованість форми, як другорядна об'єктивна властивість форми.

Лекція 3. Закономірність, цілісність, різновиди симетрії, композиційна рівновага.

Тема 1. Закономірність, як основна умова існування композиції.

Тема 2. П'ять аспектів цілісності.

Тема 3. Симетрія, асиметрія, дисиметрія, як властивість форми та засіб її гармонізації.

Тема 4. Композиційна рівновага (її відмінність від фізичної та зорової рівноваги)

Лекція 4. Засоби гармонізації та виразності форми.

Тема 1. Пропорції та пропорціонування

Тема 2. Метро-ритмічні закономірності.

Тема 3. Динамічність, статичність

Лекція 5. Ордер.

Тема 1. Визначення ордеру

Тема 2. Елементи ордеру

Тема 3. Тектоніка ордерної системи.

Тема 4. Ордер в архітектурних стилях

**Змістовний модуль 1.2.
Практичне засвоєння матеріалу**

Практичне заняття 1. Історія шрифтів. Різновиди лінійних шрифтів.

Зміст заняття. Після теоретичної частини про історію шрифтів та демонстрації різновидів лінійних шрифтів, студенти виконують ескізи до компоновки листа з розташуванням плям під три види лінійного шрифту і трьох квадратів, в які будуть вписані три літери корпусного шрифту типу «Антиква».

Практичне заняття 2. Різновиди корпусних шрифтів. Антиква.

Зміст заняття. Після теоретичної частини з роз'ясненням закономірностей побудови корпусного шрифту «Антиква», студенти вписують три вибрані літери в свою композицію листа.

Практичне заняття 3. Композиція ліній.

Зміст заняття. Необхідно зробити 9 ескізів лінійної композиції, що вписуються по вимогам в чарунки (симетрія, асиметрія, невірноважена, врівноважена, відокреслені, приєднання, перетинання). Кількість ліній 7-15. Лінії можуть бути різної товщини, товщина самої лінії також може змінюватись. Затвердити їх у викладача.

Практичне заняття 4. Композиція плям.

Зміст заняття. Необхідно зробити 9 ескізів композиції плям, що вписуються по вимогам в чарунки (симетрія, асиметрія, невірноважена, врівноважена, відокреслені, приєднання, перетинання). Кількість плям 7-15. Плями ахроматичні, з градацією від блідо сірої до чорної. Затвердити їх у викладача.

Практичне заняття 5. Титульний лист.

Зміст заняття. Необхідно зробити 3 ескізи компоновки титульного листа з необхідними інформаційними текстами. Затвердити їх у викладача.

Практичне заняття 6. Орнамент.

Зміст заняття. Закомпонувати на аркуші три різновиди орнаменту (троянда, фриз, килим). Зробити ескізи до трьох типів орнаменту і затвердити їх у викладача.

Практичне заняття 7. Метро-ритмічний аналіз архітектурного фасаду.

Зміст заняття. Вибрати і затвердити у викладача фасад, що буде проаналізований. Знайти і проаналізувати його метро-ритмічні закономірності.

Практичне заняття 8. Пропорційний аналіз архітектурного фасаду.

Зміст заняття. Знайти пропорційні закономірності в співвідношенні основних частин архітектурних елементів фасаду між собою і з загальним силуетом.

Практичне заняття 9. Тріангуляційна схема.

Зміст заняття. Знайти та проаналізувати тріангуляційну схему фасаду вибраної будівлі. Зобразити її на аркуші.

Практичне заняття 10. Консультація.

Зміст заняття. Проводиться консультація попередніх завдань і виставляється залік.

Індивідуальне завдання

Всі роботи виконуються на листах А-3, тушшю, з надписами назв робіт і підписом прізвища автора. Роботи зшиваються в альбом.

Аркуш 1. Титульний лист.

На титульному листі необхідно закомпонувати надписи (Міністерство науки і

освіти України. Київський національний інститут будівництва і архітектури. Альбом робіт з композиції. Виконав студент 14 гр. Прізвище. Керівники. Прізвища. Київ, рік.) Можливі інші, додаткові графічні елементи.

Аркуш 2. Шрифт.

На аркуші komponується три плями з трьома варіантами лінійного шрифту. (вертикальні літери в пропорції 3:2, квадратні 1:1 і горизонтальні в пропорції 2:3). Висота літер -6 мм, висота строчки 10 мм.

В композицію входить три літери корпусним шрифтом «Антиква» розміром від 4х4 до 6х6 см.

Аркуш 3. Композиція ліній.

Накреслити 9 чарунок. В кожному з яких необхідно розмістити лінійну композицію з заданими обмеженнями при виконанні. Перший стовпчик – відокремлення, другий – приєднання, третій – перетинання. Перший горизонтальний рядок – симетрія, другий – асиметрія врівноважена, третій – асиметрія неврівноважена. Кількість ліній – від 7 до 15.

Аркуш 4. Композиція плям.

Накреслити 9 чарунок. В кожному з яких необхідно розмістити композицію плям з заданими обмеженнями при виконанні. Перший стовпчик – відокремлення, другий – приєднання, третій – перетинання. Перший горизонтальний рядок – симетрія, другий – асиметрія врівноважена, третій – асиметрія неврівноважена. Кількість плям – від 7 до 15. Плями ахроматичні, з градацією від блідо сірого до чорного, виконуються розбавленою тушшю.

Аркуш 5. Орнамент.

На аркуші необхідно закомпонувати три види авторського орнаменту. Троянда, фриз і килим. В орнаментах використовуються як лінії, так і плями різної насиченості ахроматичного відтінку.

Аркуш 6. Метро-ритмічний і пропорційний аналіз.

Креслення фасаду архітектурної будівлі можна наклеїти на аркуш і на ньому зробити графічну побудову метро-ритмічної і пропорційної закономірності. Аналіз цих закономірностей необхідно винести в текстовому варіанті поруч з кресленням.

Аркуш. 7. Тріангуляційна схема.

Поверх креслення фасаду нанести тріангуляційну схему. Трикутники – зеленим, кола – червоним, прямокутники – фіолетовим. Текстовий аналіз виноситься окремо, поруч з кресленням.

**Модуль 2, семестр II. Лекційний курс.
Змістовий модуль 2.1.**

Лекція 1. (4 год.). Архітектурний масштаб, або масштабність

Тема 1. Типи масштабів. Числовий масштаб. Лінійний масштаб. Модульний масштаб

Тема 2. Аспекти архітектурного масштабу.

- 1 аспект. Визначення співмірності між архітектурним об'єктом і людиною.
- 2 аспект. Характеристика архітектурного масштабу споруди у залежності від розчленованості форми та її пластичної деталізації.
- 3 аспект. Залежність архітектурного масштабу від розміру споруди.
- 4 аспект. Особливості сприйняття архітектурного масштабу при співставленні споруди з оточенням.
- 5 аспект. Архітектурний масштаб і значимість споруди.
- 6 аспект. Вплив типологічної складової на формування архітектурного масштабу будівлі.
- 7 аспект. Закономірності у прояві архітектурного масштабу споруди в залежності від зміни стилю.
- 8 аспект. Ознаки невизначеності архітектурного масштабу.
- 9 аспект. Характерні ознаки масштабності в сучасній архітектурі.

Лекція. 2. Тектоніка опорної стіни.

Тема 1. Визначення терміну тектоніка.

Тема 2. Прояви тектоніки в ордерній системі

Тема 3. Варіанти розташування несучих стін в конструктивній схемі будинку.

Тема 4. Функції стіни

Тема 5. Від чого залежить товщина стіни

Тема 6. Матеріали опорної стіни.

Тема 7. Елементи стіни. Їх функціональне призначення і засіб тектонічно-естетичного прояву: горизонтальні елементи; розмір вікон, порядок їх розташування; характер декоративного оздоблення; зростання товщини стіни донизу; тип та пропорції горизонтального членування фасаду; порядок розташування ордеру; колір.

Тема 8. Прояви атектоніки в архітектурі опорної і не опорної стіни.

Лекція 3. Три типи архітектурної композиції.

Фронтальна, об'ємна, глибинно-просторова

Тема 1. Фронтальна композиція.

- 1.1. *Ознаки фронтальної композиції і їх прояви в різних архітектурних ситуаціях (малі архітектурні форми, інте'єр, містобудівний простір)*
- 1.2. *Різновиди пластики поверхні*
- 1.3. *Композиційні категорії абстрактної композиції*
- 1.4. *Приклади студентських робіт*

Тема 2. Об'ємна композиція.

- 1.5. *Ознаки об'ємної композиції.*
- 1.6. *Фактори оптимальної умови сприйняття об'ємної композиції*
- 1.7. *Характер членування об'ємів.*
- 1.8. *Приклади студентських робіт.*

Тема 3. Глибинно-просторова композиція.

- 1.9. *Основні ознаки глибинно-просторової композиції.*
- 1.10. *Природний і штучно організований простір*
- 1.11. *Різновиди глибинно-просторової композиції відкритого типу.*
- 1.12. *Умовно замкнутий простір.*
- 1.13. *Відкрита композиція вільних просторів.*
- 1.14. *Система пов'язаних просторів.*
- 1.15. *Панорама просторів.*
- 1.16. *Приклади студентських робіт*
- 1.17. *Інші типи архітектурної композиції.*

Лекція 4. Організація внутрішнього простору.

Тема 1. Основна ознака відкритого і закритого просторів

Тема 2. Варіанти взаємодії об'єму і простору

Тема 3. Відповідність внутрішнього об'єма зовнішньому силуету

Тема 4. Прийоми розчленування інтер'єрного простору

Тема 5. Системи угруповання просторів всередині будівлі.

Тема 6. Етапи еволюції внутрішнього простору

Тема 7. Ознаки динамічного і статичного внутрішнього простору.

Змістовний модуль 2.2. Практичне засвоєння матеріалу.

Практичне заняття 1. Аналіз пам'ятки архітектури за критеріями архітектурного масштабу.

Практичне заняття 2. Аналіз пам'ятки архітектури за критеріями тектоніки опорної стіни.

Практичне заняття 3. Виконання трьох варіантів ескізу до фронтальної композиції.

Практичне заняття 4. Здобуття навичок по виконанню макету.

Практичне заняття 5. Виконання трьох варіантів ескізу до об'ємної композиції

Практичне заняття 6. Виконання трьох варіантів ескізу до об'ємно-просторової композиції.

Практичне заняття 7. Вправа в кольорі.

Практичне заняття 8. Виконання ескізів до композиції кольорових плям.

Практичне заняття 9. Консультація попередніх завдань.

Практичне заняття 10. Захист альбому перед групою.

Індивідуальне завдання

Всі роботи виконуються на листах А-3, тушшю, з надписами назв робіт і підписом прізвища автора. Роботи зшиваються в альбом.

Аркуш 1. Титульний лист.

На титульному листі необхідно закомпонувати надписи (Міністерство науки і освіти України. Київський національний інститут будівництва і архітектури. Альбом робіт з композиції. Виконав студент 14 гр. Прізвище. Керівники. Прізвища. Київ, рік.) Можливі інші, додаткові графічні елементи.

Аркуш 2. Аналіз архітектурного масштабу.

На аркуші А -3 необхідно наклеїти креслення фасаду пам'ятки архітектури, додати коротку історичну справку і текстовий аналіз архітектурного масштабу за відповідними аспектами.

Аркуш 3. Аналіз тектоніки опорної стіни.

На аркуші А -3 необхідно наклеїти креслення фасаду пам'ятки архітектури,

додати коротку історичну справку і текстовий аналіз тектоніки опорної стіни за відповідними критеріями.

Аркуш 4 + макет.

На аркуші А – 3 виконуються креслення трьох проекцій і аксонометрія композиційного рішення однієї з трьох типів архітектурної композиції. На проекціях і аксонометрії необхідно побудувати власні і падаючі тіні. До креслення додається макет, що зроблений з паперу, розміром, приблизно 100 x100 мм.

Аркуш 5.

Вправа в кольорі. Квадрат розміром 420 x 420 мм розбивається на 49 квадратів 60 x 60 мм. Квадрати тонуються засобом відмивки аквареллю в послідовності сонячного спектру.

Аркуш 6. Авторська композиція, що розділена на 8 ділянок вирішується в кольорі. 4 – в теплій гамі, 4 – в холодній гамі. З наступною послідовністю: контраст, нюанс, підкреслення форми, руйнація форми.

Методи контролю та оцінювання знань

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Студентів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Студента аналізу підлягають:

- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Індивідуальне завдання

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Студентів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання			Залік	Сума балів
Змістові модулі		Інд. робота		
1	2			
10	20	50	20	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Студент, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Студентам до початку вивчення дисципліни.

Методичне забезпечення дисципліни

Основна література:

1. Тиц А.А. Основы архитектурной композиции. К., Вища школа, 1976.
2. Зиміна С.Б. Композиція. Об'ємно-просторова композиція. Три типи архітектурної композиції. Фронтальна, об'ємна, глибинно-просторова композиції. Конспект лекції. – К.: КНУБА, 2023. – 52 с.
3. Зиміна С.Б. Композиція. Об'ємно-просторова композиція. Організація внутрішнього простору: конспект лекції. – Київ: КНУБА, 2023. – 37 с.
4. Зиміна С.Б. Композиція. Об'ємно-просторова композиція. Архітектурний масштаб. Конспект лекції. – К.: КНУБА, 2022. – 47 с.
5. Зиміна С.Б. Композиція. Об'ємно-просторова композиція. Тектоніка опорної стіни. Конспект лекції. – Київ: КНУБА, 2022. – 38 с.
6. Житкова Н. Ю., Зиміна С. Б. Композиція. Навч. посіб. К.: КНУБА, 2013. 120 с.
7. Михайленко В. Є., Яковлев М. І. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): Навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. — К.: Каравела, 2004. — 304 с.
8. Шаповал Н.Г. Прикладна теорія архітектурної композиції: Навч. посібник. /Н.Г. Шаповал. – К.: КНУБА, 2000. – 372 с
9. Тимофієнко В.І. Архітектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття. /В.І. Тимофієнко. – К.: Головкивархітектура, 2002. – 472 с
10. Бондар О. Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія в науці та мистецтві. Львів: НВФ „Українські технології”, 2005. 198 с
11. Яремків М. М. Композиція: творчі основи зображення: навч. посіб. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.
12. Krier R. Architectural Composition. Fellbach: Edition Axel Menges, 2010. 344 p.
13. Cortlandt Curtis N. The Secrets of Architectural Composition. New York: Dover Publications Inc., 2010. 252 p.
14. Петришин Г. П., Обідняк М. М. Архітектурна графіка: навч. посіб. для студ. базового напрямку 6.12.01 "Архітектура". Львів: РАСТР-7, 2009. 270 с.
15. Петришин Г. П. Архітектурна композиція [Текст]: конспект лекцій для студ. Ін-ту архіт. / Г. П. Петришин, Ю. В. Ідак, І. Л. Щербаков. - Л. : Растр-7, 2011. - 85 с. : рис. - Бібліогр.: с. 84- 85
16. Безродный П. П. Архитектурные термины. Краткий русско-украинский словарь. К.: Вища шк., 1993. – 272 с.

Додаткова література:

1. Арнхейм, Р. Динамика архитектурных форм / Р. Арнхейм. — М.: Стройиздат, 1984. С. 192.
2. Бартенев, И. А. Очерки истории архитектурных стилей / И. А. Бартенев, В. Н. Батажкова. — М.: Изобразительное искусство, 1983. С.384.
3. Иконников, А. В. Функция, форма, образ в архитектуре / А. В. Иконников. — М.: Стройиздат, 1986.
4. Жмурко Ю. В., Панова Л. П. та ін. Методичні вказівки до вивчення курсу "Архітектурна композиція. Композиція-сприйняття". Частина 2. - Харків: ХДАМГ, 2002. - 60 с.
7. Кринский, В. Ф. Элементы архитектурно-пространственной композиции / В. Ф. Кринский, И. В. Ламцов. — М.: Стройиздат, 1986. С. 168.
9. Мелодинский, Д. Л. Ритм в архитектурной композиции : учеб, пособие / Д. Л. Мелодинский. — М. : Либроком, 2012. С.240.
10. Негай Г.А., Трегубов В.О., Белявська О.Ю., Машовець Н.С. Теоретичні основи архітектурної композиції. навчально-методичний посібник. Хмельницький 2022

11. Объёмно-пространственная композиция. Под ред. А.В. Степанова. - М., 199
- Основи дизайну архітектурного середовища: Підручник / Тімохін В.О., Шебек Н.М., Малік Т.В. та ін. К.: КНУБА, 2010. – 400 с.3 С. 255.
12. Панова Л. П., Шубович С. О. Методичні вказівки до вивчення курсу "Архітектура композиція. Композиція-сприйняття". Частина 1. - Харків: ХДАМГ, 2001. - 60 с.
13. Проскуряков В. І. Конструювання та обладнання інтер'єрів / В. І. Проскуряков, Р. М. Кубай, О. В. Проскуряков ; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 86 с.
14. Сапрыкина, Н. А. Архитектурная форма: статика и динамика / Н. А. Сапрыкина. — М. : Стройиздат, 2004.с. 408.

